

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 54. Нью-Йорк і Джерзі Сіті, субота, 17. березня 1945. No. 54. New York and Jersey City, Saturday, March 17, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

РУЗВЕЛТ НАСТРОЄНИЙ ОПТИМІСТИЧНО

Мекензі Кінг, канадійський прем'єр, заявив по відвідинах президента Рузвелта, що президент добре виглядає та глядить на все з оптимізмом, включаючи міжнародну конференцію в Сан-Франциско. Та, каже Кінг, щоби в Сан-Франциско пішло все гладко, треба ще усунути різні дискримінації та перешкоди, що існували в минулому.

КАМПАНІЯ ЗА ОДЯГОМ

„Що можете відложити — це вони зможуть носити“ — стало кличем в кампанії збірки одягу для допомоги потерпілим у війні за морем, яку вестиме впродовж квітня Юнайтед Нешнел Клотін Колекшен, під проводом Генрі Кайзера. Планується зібрати найменше 150 мільйонів фунтів одягу, обуття і постелі.

У ПОЛЯКІВ, А ЯК У НАС?

Як подає „Нови Св'ят“ з 13. березня б. р. в Нью-Йорку відбувся з'їзд делегатів польських парохій і товариств з полудневої частини стейту Нью-Йорк. Було 234 делегатів, що радили, як їм у цій половині нью-йорського стейту працювати „для добра Америки і Польщі“ згідно з тим, що ухвалив Конгрес Американських Польків, що відбувся в місті Бюфало. Народи були бурливі, але тільки, коли йшло про вибір осіб. Позатим, коли йшло про оборону Польщі, справи пішли гладко. Вибрано уряд, а на видатки його акції впродовж року призначено суму \$20,250. В тій сумі є: рент на канцелярію \$1,200, платня канцелярської сили \$2,200, платня директора бюро \$3,500 і т. д. Призначено \$10,000 на „поширювання правди про Польщу“, але з тим, що це є тільки тимчасове, бо на довгий протяг часу призначено на видатки цієї акції \$100,000. Кожна парохія платитиме річно найменше \$25, а товариство \$10.

Ось це є видатки американських поляків з половини одного стейту на польську акцію, яку вони самі зобов'язалися повести, не оглядаючись на те, що зроблять поляки з другої половини цього стейту, чи з інших стейтів і таких міст як Шікаго чи Дітройт, де є величезні маси поляків, та де, ведуть окремі такі акції, хоч теж підпорядковані Центрові „Нови Св'ят“ пише, що з'їзд в Нью-Йорку був „доказом великого патріотизму американських поляків“. Пише, що поляки стараються а навіть зачуби деруться, але „як іде про велику справу, то ідуть разом“.

З ЛИСТА ЄП. БУЧКА

„Шлях“ з 10. березня б. р. передрукував другого листа єп. Бучка з Риму до о. Гриньоха в Америці, в якому є згадка про українських воєнків з американської та канадійської армії, що відвідували єп. Бучка. Пишеться, між іншим, таке: „Не потребую Вам казати, які милі були тоті відвідини для нас, як радо ми приймали наших братів „чим хата багата“. Бувають у нас наші нещасні браття з польської армії, з якими нераз треба й поплакати, як вони зачнуть оповідати про свою мандрівку попід північний бігун, Сибір неісходиму, Туркестан, Азбекистан, Казакстан, Іран, і т. д., відтак свої переживання в Італії серед „тяжкої атмосфери“ без ніякої вістки про своїх рідних, без змоги розмовляти рідною мовою. Від деякого часу зачали поліпшуватися відносини, та мабуть ще не скоро наші „брати“ вишумляться з свого нетерпимого шовінізму“.

ТОЛОЧЕ ПРО ВАШИНГТОНА ТА ЛИНКОЛНА

Чергове толочення Л. Толочка в большевицьких У. Ш. Вістях взяло в оборону Вашингтона і Линколна як „провідників американського народу в боротьбі за волю і демократію“. Просто сміх збирає читати, як москоські ступайки, що то намагаються вбивати серед українців на приказ Кремлю усі зародки змагання до добуття незалежності й демократії для українського народу, взяли тепер вихвалити Вашингтона, що то воював за незалежність з рідними братами. І чого то не всунув той Толочко Англії за боротьбу з Вашингтоном! Каже, що „англійські реакціонери називали американських патріотів-самостійників „пекельною групою людей з темними намірами... мерзотними „ландитами... сміттям і шумовинням людства“. І ще додає таке: „Чи не пригадує це нам, американським українцям, дотих нападів українсько-німецьких націоналістів на крапих синів і дочок українського народу, які з народами Рад Союзу Об'єднаних Держав боролись і боряться за волю, за демократію, за справді і справедливий мир“. На те кожний американський українець, що мав коли У. Ш. Вісті в руках, може відповісти, що в цій газеті завжди повно наймерзеннішого плюгаства, які большевицькі пройдисвіти обкидують без

ВІЙНА В ЕВРОПІ МОЖЕ ЗАКІНЧИТИСЬ ЦЬОГО ЛІТА

З ЛЬВОВА

Советські джерела подають про „Творчість львівських учених“, яку то статтю написав П. Гапючка, секретар Львівського обласного комітету КП(б)У. Пишеться, що „Львів — старинне українське місто стає центром соціалістичної культури на заході нашої батьківщини“. У Львові має тепер працювати Філія Української Академії Наук, як й інші вищі учбові та політехнічні заклади та інститути, як це подає Гапючка, а теж відкрито понад 30 кафедр на університеті ім. Франка. Між науковими робітниками підносяться такі імена: академіки Возняк, Колесса, Щурат, професори Білякевич, Гроер, Залевський, Свенціцький, Смолинський, Ямпольський, Погодін, Алексєєв, Карандєєв. Депутат Верховної Ради Української РСР академік Возняк задумує видання твори Івана Франка в 20 томах. Збірку, присвячену Великій Вітчизняній Війні, підготовляють співробітники відділу інституту українського фольклору та етнографії під керівництвом академіка Колесси. Тов. Роздольський, як пише Гапючка, підготовляє великий збірник українських народних пісень. Бібліотека Філії Академії Наук Української РСР підготовляє наукову діяльність під проводом академіка Щурата. На пропозицію т. Панькова, наукового співробітника Львівського етнографічного музею, буде створений перший у Радянським Союзі парк-музей. В місті працює вечірній університет марксизму-ленінізму, в якому навчаються десятки професорів, наукових робітників і т. д.

„РАДЯНСЬКИЙ ЛЬВІВ“

Так звється літературний журнал, що після советських звідомлень почав виходити у Львові раз у місяць.

З ПОЛЬЩІ НА УКРАЇНУ

Советські джерела подають, що в грудні минулого року прибула до Одеси група українців з 644 осіб, яка пересилалась з Польщі на Україну і поселилась в кількох районах Одеської області.

розбору кожного, хто тільки боронить права українського народу на таке незалежне, державне життя для України, якого домагався і добивався для Злучених Держав Джордж Вашингтон.

Ось таке заповів ніхто інший, а сам британський прем'єр, Вінстон Черчилль, що промовляв на зборах консервативної партії, яка затвердила його далі як свого провідника. Черчилль сказав це з нагоди, коли була мова про найближчі парламентарні вибори, які мають відбутись, як тільки скінчиться війна в Європі. Точно сказав таке: Війна може скінчитись „закі скінчиться літо, а можливо, що й скорше“.

45 ТИСЯЧ НОВИХ ХАТ НА ПОЛТАВЩИНІ

Згідно з звідомленнями советських агентів німці знищили на Полтавщині 108 тисяч домів-кологоспників. Упродовж минулого року побудовано там 45,000 нових хат.

ПРО КНИЖКУ ЧЕМБЕРЛИНА

Книжку Чемберліна про Україну видно читають, коли раз-у-раз її цитують, чи критикують. Ф. А. Адлер з „Дітройт Ньюз“ зараховує Чемберліна мало що не до „українських націоналістів“, що змагають до „незалежної України“, а рівночасно приписує йому, що він не уявляє лінії Курзона і є за те, щоб землі на схід від неї далі належали до Польщі. Це очевидно неправда, бо Чемберлін є за те, щоб про свою приналежність вирішило населення згідно з Атлантійським Чартером, а не було так, щоб рішала та чи друга конференція, згл. щоб не рішав Сталін, не питаючи самого населення шляхом вільного голосування під доглядом нейтральних, себто з поминенням Советів і Польщі. Та замітне, що М. Вейнбаум в нью-йорським Русским Новим Словом пише на „польські теми“, агадує теж книжку Чемберліна про Україну і цитує з книжки, що лінія Курзона на думку Чемберліна є до певної міри та сама, що була граничною лінією в 1939 році між Советами і Німеччиною, та що по советському боці є величезна більшість українців. Це, пише Вейнбаум, є правдою. Чемберліна вважає Вейнбаум „серйозним і обзнакомленим зо справами журналістом“.

„НЕПЕРЕМОЖНІ“

Так має називатись воєнна фільмова п'єса, яку має виставити Київська Фільмова Студія, згідно з советськими звідомленнями. В ній буде представлено, як поводитись німці в Україні. Виріб фільму іде під проводом директора Марка Донського.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПОДУМАЙТЕ І ПРО КНИЖКУ ДЛЯ А. Ч. ХРЕСТА

Чи тільки обдаровують Американський Червоний Хрест грішми? Чи тільки бандажми, білям, одягом?

Ні! Є ще щось інше, дуже важне, на яке повинно звернути увагу теж і наше громадянство, а зокрема наше жіноцтво, що так ревно підпирає Червоний Хрест грішми і працею.

Щож це є? Це — книжка.

Що книжка є дуже важним чинником в діяльності Червоного Хреста, видно найкраще по покличах цієї організації, що тепер раз-у-раз появляються у звязку з березневою кампанією. В тих покличах згадується, що вже тому два роки А. Ч. Хрест зібрав мало що не три мільйони книжок, що їх призначено для вояків на теренах війни, чи для бібліотек Юсо і т. п.

Тільки подумати: Три мільйони книжок! А чи були між ними книжки про Україну та український нарід? Чи ми подбали про це, щоб такі книжки були в А. Ч. Хресті? Чи ми цю інституцію тими книжками обдарили? А як обдарили, то якою кількістю?

Хто переглядає американські газети, той певно завважив останніми днями заклики, щоби дарувати армії та маринарці книжки. Пишуть, що потребують сотки тисяч книжок, бо вояки на морі чи на суші за книжками питають, а книжка це найкраща для них розривка в часі відпо-

чинку. А тих книжок бракує щораз більше.

Звертаємо увагу на ці речі, бо вони надзвичайно важні ще й тому, що ми хотілиб ширити книжкою правду про Україну. Тому памятаймо, як збираємо жертви на А. Ч. Хрест, щоб теж обдаровувати цю інституцію книжками про Україну та український нарід, що їх маємо в англійській мові. Обдаровуймо такими, що є на складі в „Свободі“, чи такими повістями як „Маруся“ і „Захар Беркут“. Дехто має вже ці книжки, і вони в нього без ужитку. Тоді добре їх пожертвувати нашим воякам через А. Ч. Хрест. Та виглядатиме культурно, коли наші організації, що переводять збірки на А. Ч. Хрест, чи виконують яку іншу роботу для цієї організації, памятають, що подарунок книжками — теж дуже важний і цінний дарунок.

Маємо тепер десять мільйонів вояків в американській армії. Мільйони книжок уже їм достарили, а цього ще замало. Подумайте, скільки то з тих вояків могло би довідатись більше про Україну, якщоб їм попала в руки книжка про український нарід! Отсю справу кладемо тепер на серце нашого доброго жіноцтва, бо воно найбільше працює для А. Ч. Хреста, хоч всі інші обов'язані теж за це памятати.

ІЩЕ ОДИН ОДИНОКИЙ РАТУНОК ЄВРОПИ

Група європейських учених, що перебувають тепер в Америці, передала президентові й конгресові Злучених Держав „декларацію європейської незалежності“, і передала її пресі для оприлюднення. На чолі групи групи стоїть проф. Ріхард Куденгове-Калергі, президент Пан-Європейської Юнії, а між її членами є визначні вчені й політики, по національності: еспанці, французи, греки, баски, поляки, данці, італійці, сербій жиди. Їх декларація взиває президента й конгрес працювати для вдержання мира в Європі.

Коли ці проектодавці говорять про конфедерацію держав Європи, то під цим очевидно треба розуміти такий союз, що від нього кожний член — держава може відступити. Проект виходить зо заложення, що Європа залежна взаємно від себе. Тому проектодавці й приходять до висновку, що Європі треба конфедерації,

щоб „скоординувати спільні політичні, економічні й військові інтереси Європи й особисті права всіх європейців“. Ця конфедерація мала би мати між основними законами захорону для всіх європейців перед національними, суспільними і релігійними упослідженнями та гарантію свободи совісти, мови й освіти з правом уживання своєї мови в церкві, школі, суді й в публичній розмові.

Проект не являється нічим новим. Подібних проектів було вже багато, і автори таких проектів правильно теж проголошували свої проекти одинокими дорогами до заведення бажаних благ, удержання мира, тощо. І часто таке бувало, що проектодавці свої одиноко спасенні проекти самі закидали, і бралися за інші проекти, які теж проголошували єдино спасенними.

Що всі часті Європи від себе залежні, це авторам проекту пан-

європейської конфедерації можна признати. Що більше, нині можна навіть признати, що цілий світ від себе взаємно залежний. Що гарантії різних свобод здалисяб, це правда, однак чи не світилися такі гарантії вже по конституціях різних європейських держав, не були вони в німецькій, австрійській, мадярській, польській конституції, чи не ломано їх у кожній з тих держав? І пощо пхатися з проектом панєвропейської конфедерації в Білий Дім та американський конгрес, коли в Європі справа ще зовсім не підготована, коли там народи засад рівності народів, вір, мов в практичному житті ніяк прийняти не думають?

НЕ ВПРОВАДЖУВАТИ В БЛУДІ

В одній з канадських газет пишеться про „культурні осередки в Америці“, де автор, між іншим, подає, що можна заложити Український Музей при Колумбійському Університеті в Нью-Йорку, а якби так сталося, то це був би неабиякий культурний здобуток. Стверджуючи, що українців Америці повинні поперти ту справу та зложити не двіста тисяч, що на це потрібні, але один мільйон доларів, автор пише ще таке:

„З практичного боку цю справу можна покласти на ноги відразу, без жадного гаяння часу, якщо наші Союзи зложилиб цю суму гроша одним чеком“; опісля вже пішлаб збірка.

Не маємо найменшого сумніву в добрі заміри автора цього проекту, але що такі заміри практично помагають, коли вони подають громадянству таке, що є неможливе до здійснення. „Союзи“ мають гроші, це правда, але ті гроші мають своє призначення згідно з їхніми статутами і державними законами, а щоб ті гроші були вживані на те, що призначені; то про це мають дбати в першу чергу головні уряди тих Союзів, а зокрема їхні контрольні тіла, а крім того є ще й державна контрола. Певно, що є різні гуманітарні та культурні цілі, які, наприклад, У. Н. Союз попирає, але це він робить згідно з ухвалами конвенцій, чи річних нарад головного уряду, а що найважливіше — в міру спромоги своїх фондів, на такі цілі зібраних. Значить, що навіть і тут не можна нічого зробити от так „одним чеком“ і за одним махом, а тільки згідно з статутом, ухвалами і фінансовою спромогою.

Порушуємо ту справу ще й тим разом, бо бачимо, що ще

далі є серед многих помилкові погляди що „Союзи“ в таких справах, як от вище згадана, можуть фінансово зробити, а що ні.

ДИСТАНУТЬ ЗАЯТТЯ

ПОШУКУЮ СТАРОГО ЧОЛОВІКА, котрий би хотів де-що помагати мені на фармі. Платня добра. Голоситись до:

O. BUDNIK
Martinsville, N. J.

ПРАВОСЛАВНА ПАРОХІЯ
св Марка, потребує священика-помішника, українця. Голоситись: 53-6

RECTORY ST. MARK'S CHURCH
445 Jersey Ave., Jersey City, N. J.
Церковний уряд

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шира і чесна
801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребми по ціні так
низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

\$150.00 ЦІЛИЙ ІЩЕ ПОХОРОН

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаюсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2566

BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 188 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEtrose 5-4577

НА ПРОДАЖ 200-акрова молочна Фарма з Бордінг-Гавзом у прекрасній околиці, урожайна земля, ліс і пасовище. Дім 10 кімнат та інші відповідні будинки. 30 штук худоби, 3 коні, трактор, трок і вся машинерія. Потік, джерельна вода. Добрий збут в околиці на навілі і дріб.
Ціна \$8,500. Услівя згідно з умовою.
МАЄМО також багато інших фарм, газолінових станцій, готелів і інших інтересів у різних околицях по цінах дуже приступних.
ГОЛОСИТЬСЯ
JOSEPH BEKARCIAK
112 East 7th Street
New York 2, N. Y.